

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

канд. хімічних наук, доц.

_____Пантелеймонов А. В.

“ _____ ” _____ 2018 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

Банківські операції

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 Управління та адміністрування

спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

освітньо-професійна програма: Фінанси, банківська справа та страхування,

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

вид дисципліни: обов'язкова

факультет Економічний

2018 / 2019 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою економічного факультету “22” червня 2018 року, протокол № 8

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: (вказати авторів, їхні наукові ступені, вчені звання та посади)

Дорошенко Олександр Григорович, к.е.н., доц. кафедри фінансів та кредиту

Програму схвалено на засіданні кафедри
фінансів та кредиту

Протокол від “21” червня 2018 року № 14

Завідувач кафедри фінансів та кредиту

(підпис)

(Глущенко В.В.)
(прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією
економічного факультету

назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається
навчальна дисципліна

Протокол від “21” червня 2018 року № 9

Голова методичної комісії економічного факультету

(підпис)

Євтушенко В.А.
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Банківські операції» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності (напрямку) спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни є забезпечення високопрофесійної підготовки майбутніх фахівців з економічних спеціальностей в галузях сучасних банківських технологій і всього спектру відносин комерційних банків з підприємствами. Мета досягається шляхом вирішення задач дисципліни щодо формування у студентів відповідної системи професійних знань, умінь та уявлень.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння теоретичних засад і методології проведення банківських операцій та надання банківських послуг.
- набуття вмінь оперувати нормативно-правовими документами НБУ.
- набуття вмінь аналізувати стан банківських операцій.
- набуття навичок розв'язувати питання взаємовідносин між клієнтами і комерційними банками та між НБУ та комерційними банками;
- вміння працювати з розрахунковими документами в безготівкових розрахункових операціях;
- вміння виконувати облікові операції з векселями;
- вміння розрахувати оптимальні проценти ставки за кредитами;
- вміння визначати обсяги резервів, необхідних при здійсненні інвестиційних операцій;
- вміння оцінювати дохідність акцій та облігацій;
- вміння визначати валютні позиції банку;
- вміння розраховувати суми платежів за лізинговими операціями;
- вміння аналізувати додержання банком економічних нормативів діяльності.

1.3. Кількість кредитів: 4

1.4 Загальна кількість годин: 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / <u>за вибором</u>	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
5-й	5-й
Лекції	
32 год.	10 год.
Практичні, семінарські заняття	
16 год.	год.
Індивію заняття/ конс	
- год.	- год.
Самостійна робота	
72 год.	110 год.
Індивідуальні завдання	
- год.	

1.6. Заплановані результати навчання

- засвоїти теоретичні засади і методології проведення банківських операцій та надання банківських послуг, класифікувати банківські операції та послуги.
- набути вмінь оперувати нормативно-правовими документами НБУ, аналізувати стан банківських операцій, розв'язувати задачі.
 - розв'язувати питання взаємовідносин між клієнтами і комерційними банками та між НБУ і комерційними банками, оцінювати ефективність банківської діяльності.
 - мати знання щодо: створення та організації діяльності комерційного банку; формування ресурсів комерційного банку; розрахунково-касових операцій банків; операцій банків з векселями; кредитних операцій банків; операцій банків з цінними паперами; банківських інвестицій; операцій банків в іноземній валюті; нетрадиційних банківських операцій та послуг; забезпечення фінансової стійкості банку;
 - уміти : визначати суму платежів за депозитними та не депозитними операціями; виконувати облікові операції з векселями; розрахувати оптимальні проценти ставки за кредитами; оцінювати дохідність акцій та облігацій; визначати валютні позиції банку; розраховувати суми платежів за лізинговими операціями; аналізувати додержання банком економічних нормативів діяльності.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Основні банківські операції

Тема 1. Операції банків з формування власного капіталу

Склад і структура ресурсів Національного банку України та інших банків, поняття, класифікація та форми мобілізації. Власні ресурси банку, та їх економічна структура. Статутний капітал банку різних форм власності : поняття, функції, джерела формування та способи поповнення.

Регулятивний капітал банку: його призначення та структура. Основний та додатковий капітал банку. Нормативні вимоги до розміру регулятивного капіталу. Резервний та спеціальні фонди банку: механізм їх формування та використання. Нормативи адекватності капіталу банку.

Тема 2. Операції банків із залучення коштів

Депозит як економічна категорія. Депозитні операції банків і принципи їх організації. Депозитна політика банків. Види депозитів та їх характеристика. Порядок відкриття, використання та закриття поточних та депозитних рахунків суб'єктів господарювання, ідентифікація клієнта, укладання договору банківського рахунку. Розрахунок сум процентів, які виплачують за депозитами. Рахунки типу «Н» та типу «П» у національній валюті та режим їх ведення. Особливості ведення карткових рахунків.

Депозити фізичних осіб вітчизняних банків – поточні і строкові рахунки громадян, їх значення та місце в структурі залучених коштів банку. Особливості обслуговування рахунків фізичних осіб. Відносини банків з клієнтами: права вкладників банків, порядок розпорядження вкладними рахунками громадян. Залучення коштів Національним банком України.

Депозитні (ощадні) сертифікати як інструменти формування ресурсів банків. Умови випуску депозитних сертифікатів, їх характеристика. Ціна депозитних ресурсів та механізм її формування.

Система гарантування вкладів населення в Україні. Резервні вимоги Національного банку України до портфеля залучених коштів банку.

Тема 3. Операції банків із запозичення коштів

Міжбанківський кредит як спосіб формування ресурсів банку. Структура і характеристика вітчизняного ринку міжбанківських кредитів. Формування ціни міжбанківського кредиту. Механізм перерозподілу кредитних ресурсів на міжбанківському ринку. Роль Національного банку України в організації ринку міжбанківського кредитування, види рефінансування банків Національним банком України.

Емісія банками цінних паперів власного боргу: векселів, облігацій.

Тема 4. Операції банків з обслуговування платіжного обороту

Структура платіжного обороту держави. Основи організації, способи і форми грошових розрахунків в народному господарстві.

Безготівковий оборот грошей та роль банків в його організації. Організація системи безготівкових розрахунків, основні принципи та шляхи вдосконалення. Форми безготівкових розрахунків, платіжні інструменти. Загальні правила оформлення платіжних документів. Сфера використання та порядок проведення розрахункових операцій за допомогою платіжних доручень, платіжних вимог, платіжних вимог-доручень, чеків, акредитивів, векселів тощо.

Розрахунки за допомогою системи дистанційного обслуговування клієнтів. Поняття та призначення електронного розрахункового документа.

Безготівкове обслуговування населення: перерахування заробітної плати і інших доходів на поточний та картковий рахунки фізичних осіб. Списування сум з рахунків вкладників за їх дорученнями. Перекази коштів фізичних осіб. Основи організації міжбанківських розрахунків. Суть та призначення системи електронних платежів НБУ. Нові форми обслуговування клієнтів банку.

Тема 5. Операції банків з готівкою

Організація обороту готівки в народному господарстві, суть і завдання. Порядок ведення касових операцій суб'єктами господарювання. Встановлення ліміту залишку готівки в касі.

Організація касової роботи в установах банків. Організаційна структура касового відділу. Загальні вимоги до оформлення касових документів. Порядок визначення платіжності банкнот і монет Національного банку України. Вимоги, щодо формування та пакування банкнот і монет національної валюти. Порядок здійснення операцій з готівкою в прихідних, видаткових, вечірніх касах, порядок роботи каси перерахування.

Касове обслуговування банками фізичних осіб – прийом платежів, штрафів, податків і страхових внесків, виплата пенсій та інших сум. Здійснення операцій з готівкою через банкомати.

Порядок підкріплень операційних кас банків готівкою через територіальні управління Національного банку України. Порядок передавання готівки та цінностей між установами банків.

Тема 6. Операції банків з пластиковими картками

Поняття та види платіжних карток. Види операцій банків з платіжними картками та їх характеристика.

Учасники системи карткових розрахунків, їх права та обов'язки. Порядок видачі та обслуговування платіжних карток. Технологія безготівкових розрахунків з використанням пластикових карток.

Використання міжнародних платіжних карток для внутрішніх платежів. Національна система масових електронних платежів.

Тема 7. Основи організації кредитних операцій банків

Роль кредиту в ринковій економіці. Сутність кредиту як економічної категорії. Сутність та джерела формування кредитних ресурсів банку.

Кредитні відносини. Кредитна політика банків. Умови кредитування. Принципи кредитування: повернення; строковості, платності, цільового використання; забезпеченості. Класифікація кредитів.

Суть процесу банківського кредитування. Основні етапи кредитного процесу. Кредитний договір як юридична основа кредитного процесу. Основні вимоги до змісту кредитного договору. Структура кредитного договору. Відповідальність сторін за порушення умов кредитного договору, стягнення пені, штрафів.

Поняття та структура ціни кредиту. Чинники диференціації процентної ставки за кредитами. Класичні методи визначення ціни кредиту. Порядок нарахування, сплати та стягнення відсотків за кредитами.

Сутність забезпечення кредитного зобов'язання, його форми. Економічна роль форм забезпечення кредитів. Застава, гарантія, поручительство, страхування, цесія. Предмет застави: рухоме майно, нерухоме майно, цінні папери, майнові права. Вимоги до предмета застави. Оцінка вартості застави. Реалізація застави. Вимоги до гарантій, поруки, страхування.

Сутність понять “платоспроможність” та “кредитоспроможність” позичальника. Методичні основи здійснення оцінки кредитоспроможності позичальника. Оцінка кредитоспроможності юридичних осіб. Основні економічні показники фінансового стану позичальника – юридичної особи. Суб'єктивні чинники оцінки фінансового стану позичальника. Класифікація позичальників за результатами оцінки їх фінансового стану. Особливості визначення кредитоспроможності банківських установ.

Сутність основних способів надання кредиту. Основні схеми надання кредиту: разова видача кредиту, кредитна лінія, револьверний кредит, контокорентний кредит, овердрафт. Механізми та джерела повернення кредиту.

Сутність та особливості банківського інвестиційного кредитування. Етапи кредитного методу фінансування інвестиційних проектів. Принципи банківського інвестиційного кредитування. Ціна банківського інвестиційного кредиту та фактори, що її формують. Фінансово – економічна оцінка інвестиційного проекту.

Сутність кредитного ризику, його види та характеристика. Чинники, що впливають на рівень кредитного ризику банку. Заходи, спрямовані на мінімізацію втрат від кредитного ризику.

Сутність кредитного портфеля. Класифікація кредитного портфеля. Визначення груп кредитних операцій за станом обслуговування позичальником боргу. Критерії прийняття забезпечення за кредитними операціями при розрахунку резервів. Порядок розрахунку резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями.

Тема 8. Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредиту

Споживчий кредит, його поняття та особливості. Суб'єкти ринку споживчого кредитування. Об'єкти споживчого кредиту. Класифікаційна характеристика споживчого кредитування. Механізм надання та погашення споживчого кредиту. Методичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника. Форми забезпечення споживчих кредитів.

Сутність та особливості іпотечного кредитування. Нормативне регулювання ринку іпотечних відносин в Україні. Суб'єкти ринку іпотечних відносин. Поняття та види іпотеки. Порядок видачі та погашення іпотечного кредиту. Заставна як борговий цінний папір, забезпечений іпотекою. Первинний ринок іпотеки. Вторинний ринок іпотеки. Однорівнева та дворівнева моделі іпотечного ринку. Іпотечні цінні папери: іпотечні сертифікати, іпотечні облігації.

Особливості надання та погашення кредиту під заставу цінних паперів. Вимоги до цінних паперів як форми забезпечення кредитного зобов'язання.

Лізинговий кредит, як механізм фінансування інвестиційних проектів. Ознаки та умови організації лізингового кредитування. Фінансовий лізинг, його визначення та властиві ознаки. Учасники системи лізингових відносин. Договір лізингу: зміст і порядок укладання. Лізингові платежі: призначення, види та структура. Методичні основи розрахунку суми лізингових платежів.

Сутність факторингу, його особливі ознаки. Суб'єкти, об'єкти факторингових відносин. Види факторингу, їх характеристика. Договір факторингу: зміст та порядок укладання. Документообіг при факторинговому кредитуванні. Ціна факторингового кредиту, її структура.

Сутність та призначення консорціумного кредиту. Види консорціумного кредитування. Особливості створення та функціонування банківського консорціуму. Порядок видачі та погашення консорціумного кредиту.

Тема 9. Операції банків з векселями

Роль та місце банків в організації вексельного обігу в Україні.

Види операцій банку з векселями: кредитні, комісійні, гарантійні, розрахункові, торгівельні. Гарантійні операції: авалювання та акцептування векселів, видача гарантій на забезпечення оплати векселів. Комісійні операції банків з векселями. Інкасування векселів. Зберігання банками векселів за дорученням клієнтів. Доміциляція векселів. Кредитні операції банків з векселями. Сутність та види врахуванням банком векселів. Призначення дисконту, спосіб нарахування. Кредитування банком під заставу векселів: особливі умови та порядок здійснення.

Тема 10 Операції банків з цінними паперами

Сутність та поняття ринку цінних паперів. Структура ринку цінних паперів, види цінних паперів, їх характеристика. Моделі організації ринку цінних паперів: банківська, небанківська, змішана. Місце та роль банку на фондовому ринку. Ліцензування операцій банку з цінними паперами.

Емісійні операції банків. Основні етапи емісійної діяльності. Емісія банками облігацій і депозитних сертифікатів. Вимоги до організації емісії простих та привілейованих акцій. Механізм здійснення емісійних операцій.

Заставні операції банків з цінними паперами.

Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Інвестиційна політика банку, етапи її формування. Цілі інвестиційної діяльності. Фактори, що формують розмір інвестування в цінні папери.

Формування банківського портфеля цінних паперів. Порядок формування резервів для покриття можливих втрат за операціями з цінними паперами.

Вкладення коштів банків в державні цінні папери, зберігання банками цінних паперів. Професійна діяльність банку на фондовому ринку. Діяльність з торгівлі цінними паперами: дилерська, брокерська діяльність, андеррайтинг, діяльність з управління цінними паперами.

Діяльність з управління активами інституційних інвесторів. Депозитарна діяльність банку.

Тема 11. Економіко – правові та організаційні основи здійснення банками операцій в іноземній валюті

Сутність та поняття категорій “валютні цінності”, “іноземна валюта”, “валютний курс”. Валютний ринок: поняття та види. Основні учасники валютного ринку. Класифікація операцій банку в іноземній валюті.

Особливості правового регулювання операцій банків в іноземній валюті.

Валютна позиція банку: закрыта, відкрита довга, відкрита коротка. Валютний ризик: причини виникнення та методи управління.

Характеристика банківських рахунків в іноземній валюті. Порядок відкриття та ведення поточних валютних рахунків. Відкриття та ведення депозитних рахунків в іноземній валюті.

Тема 12. Торговельні операції банків в іноземній валюті (розрахунки)

Поточні торговельні операції банку з іноземною валютою. Сутність та сфера застосування міжнародних розрахунків. Основні суб'єкти міжнародних розрахунків. Об'єкти системи міжнародних розрахунків.

Особливі умови організації міжнародних розрахунків. Фактори, що впливають на стан міжнародних розрахунків. Форми міжнародних розрахунків.

Банківський переказ як форма міжнародних розрахунків. Порядок розрахунків з використанням банківського переказу.

Інкасова форма розрахунків. Специфічні особливості документарного інкасо. Порядок розрахунків з використанням документарного інкасо. Види інкасо та їх особливості.

Документарний акредитив як форма міжнародних розрахунків. Уніфіковані правила документарних акредитивів. Основні сторони, що

беруть участь у розрахунках акредитивами. Порядок здійснення розрахунків з використанням документарного акредитиву. Види акредитивів в міжнародній практиці. Спеціальні форми акредитивів.

Контроль уповноважених банків за міжнародними розрахунковими операціями своїх клієнтів.

Тема 13. Неторговельні операції банків в іноземній валюті Банківські валютно-обмінні операції.

Операції банку з купівлі – продажу готівкової іноземної валюти. Призначення пункту обміну іноземної валюти банку, порядок відкриття. Види операцій, що здійснюються обмінними пунктами банку. Курси купівлі та продажу іноземних валют, конвертація готівкової іноземної валюти, документообіг та порядок здійснення операцій через обмінний пункт банку. Інкасація пунктів обміну валюти.

Касові операції в іноземній валюті. Операції фізичних осіб з іменними та дорожніми чеками, що номіновані в іноземній валюті. Порядок приймання на інкасо та сплати іменних чеків. Особливості проведення операцій з купівлі – продажу дорожніх чеків.

Організація переказів готівкової та безготівкової іноземної валюти фізичними особами. Перекази іноземної валюти фізичними особами нерезидентами.

Тема 14. Операції банків в іноземній валюті на міжбанківському ринку

Основи організації торгівлі іноземною валютою на міжбанківському ринку України.

Права та обов'язки суб'єктів ринку. Купівля, обмін іноземної валюти за торговельними операціями. Купівля, обмін іноземної валюти за неторговельними операціями суб'єктів господарювання та за операціями фізичних осіб. Купівля, обмін іноземної валюти за операціями, пов'язаними з рухом капіталу. Інші випадки купівлі, обміну іноземної валюти.

Тема 15. Операції з надання банківських послуг

Банківські послуги та їх види. Класифікація та характеристика банківських послуг.

Трастові послуги банків: сутність та класифікаційна характеристика. Учасники трастових відносин. Види трастових послуг для фізичних та юридичних осіб. Доходи банку від трастових послуг.

Гарантійні послуги банків. Форми, типи та види гарантій. Відмінності гарантії та поручительства. Поняття та види агентських послуг банків. Консультаційні та інформаційні послуги банків. Операції з дорогоцінними металами. Фінансовий інжиніринг. Послуги щодо зберігання цінностей у банку. Основні поняття та елементи форфейтингу. Суб'єкти форфейтингової операції. Механізм здійснення форфейтингової операції. Ціна форфейтингової послуги, її структура та методика розрахунку. Ризики, що виникають при здійсненні операцій форфейтингу.

Тема 16. Операції із забезпечення фінансової стійкості банку

Економічні нормативи, що регулюють діяльність комерційних банків. Ліквідність і платоспроможність банку.

Фінансові звіти банку та оцінка його діяльності. Щоденні форми звітності. Щомісячні форми звітності. Квартальна форма звітності. Банківський баланс. Класифікація доходів та витрат банку. Показники прибутковості діяльності банку. Регулювання діяльності банків.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	інд.	конс	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Основні банківські операції												
Операції банків з формування власного капіталу	8	2	1			5	8	2				6
Операції банків із залучення коштів	8	2	1			5	8					8
Операції банків із запозичення коштів	8	2	1			5	8					8
Операції банків з обслуговування платіжного обороту	8	2	1			5	8	2				6
Операції банків з готівкою	8	2	1			5	8	1				7
Операції банків з пластиковими картками	8	2	1			5	8					8
Основи організації кредитних операцій банків	8	2	1			5	8	2				6
Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредиту	8	2	1			5	8	2				6
Операції банків з векселями	8	2	1			5	8	1				7
Операції банків з цінними паперами	8	2	1			5	8					8
Економіко-правові та організаційні основи здійснення банками операцій в іноземній валюті	8	2	1			5	8					8
Торговельні операції банків в іноземній валюті (розрахунки)	6	2	1			3	8					8

Неторговельні операції банків в іноземній валюті. Банківські валютно-обмінні операції.	6	2	1			3	6					6
Операції банків в іноземній валюті на міжбанківському ринку	6	2	1			3	6					6
Операції банків з надання банківських послуг	7	2	1			4	6					6
Операції із забезпечення фінансової стійкості банку	7	2	1			4	6					6
Усього	120	32	16			72	120	10				110

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Створення і організація діяльності банків	2
2.	Розрахунково-касові операції банків	2
3.	Кредитні операції банків	2
4.	Забезпечення фінансової стійкості банку.	2
5.	Сутність та види міжбанківського кредитування	2
6.	Операції банків з векселями	2
	Разом	10

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Форма контролю
1.	Класифікація банківських операцій на активні, пасивні, відображення їх у балансі	1	Задачі, тести
2.	Визначення основних економічних нормативів банків: платоспроможності, ліквідності	1	Задачі, тести
	Оформлення операцій за вкладами до запитання	1	Задачі, тести
	Оформлення документів для відкриття поточного рахунку в національній валюті суб'єктам господарської діяльності і операції з рахунками	1	Задачі, тести
	Оформлення документів для відкриття поточного валютного рахунку суб'єктам	1	Задачі, тести

	господарської діяльності і операції з рахунком		
	Оформлення документів і укладення депозитного договору для відкриття депозитного рахунку в національній валюті	1	Задачі, тести
	Усього	6	

5. Завдання для самостійної роботи для студентів, що вивчають дисципліну.

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Операції банків з формування власного капіталу	5	6
2	Операції банків із залучення коштів	5	6
3	Операції банків із запозичення коштів	5	6
4	Операції банків з обслуговування платіжного обороту	5	6
5	Операції банків з готівкою	5	6
6	Операції банків з пластиковими картками	5	8
7	Основи організації кредитних операцій банків	5	6
8	Особливості операцій з надання і погашення окремих видів кредиту	5	6
9	Операції банків з векселями	5	6
10	Операції банків з цінними паперами	3	8
11	Економіко-правові та організаційні основи здійснення банками операцій в іноземній валюті	3	8
12	Торговельні операції банків в іноземній валюті (розрахунки)	3	8
13	Неторговельні операції банків в іноземній валюті. Банківські валютно-обмінні операції.	3	6
14	Операції банків в іноземній валюті на міжбанківському ринку	3	6
15	Операції банків з надання банківських послуг	2	3
16	Операції із забезпечення фінансової стійкості банку	2	3
	Разом	72	110

Перелік питань до самостійної роботи

ТЕМА 1. Формування ресурсів банку

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Статутний капітал банків різних форм власності.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати матеріал.
2. Підібрати матеріал щодо рейтингу банків в залежності від розміру їх статутного капіталу.

III. Форми та строки контролю

1. Опитування на практичному занятті;
2. Використання підбраного матеріалу при вивченні інших дисциплін.

IV. Питання для самоперевірки

1. Дайте класифікацію коштів банку.
2. Які кошти банку є власними?
3. Які кошти банку є залученими?
4. Чим відрізняються залучені і позичені кошти банку?
5. Як банківська установа може використовувати власні і залучені кошти?

Тема Організаційно-правовий аналіз.

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Вклади і депозити як головне джерело банківських ресурсів.
2. Види депозитів та їх характеристика.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати матеріал.
2. Підібрати матеріал та підготувати повідомлення, щодо організації роботи з депозитами в банківській установі (на прикладі реального банку).
3. Перерахувати види депозитних рахунків, основні умови їх ведення та оформити у вигляді доповіді (на прикладі реального банку).

III. Форми та строки контролю

1. Використання засвоєного матеріалу шляхом актуалізації знань студентів.
2. Заслухати повідомлення на практичному занятті.
3. Порівняти зібраний студентами матеріал на наступній лекції.

V. Питання для самоперевірки

1. Які операції називаються пасивними?
2. Які види строкових депозитів Ви знаєте?
3. Чим вигідні строкові депозити банкові, клієнтові?
4. Як ви розумієте поняття: ощадні депозити?
5. Чим відрізняються строкові депозити від депозитів до запитання?
6. Яких основних правил треба дотримуватися банкам при проведенні депозитних операцій?

Тема 4 Відкриття та ведення рахунку

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Ідентифікація клієнта.
2. Укладання договору банківського рахунку..

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Кожен студент самостійно складає завдання та вирішує його. Обов'язкові умови задачі:

- відкрити рахунок на вимогу суб'єкту господарювання;
- видати грошову чекову книжку.

III. Форми та строки контролю

1. Умови завдання та їх рішення здаються на наступному занятті.

V. Питання для самоперевірки

1. Яким підприємствам відкривають рахунки на вимогу?
2. Яким організаціям та установам відкривають бюджетні рахунки?
3. Які документи необхідно подати в банк для відкриття рахунку?
4. Роз'ясніть призначення кожного оформленого документа.
5. В яких випадках і яким чином проводиться переоформлення рахунку або його закриття?

Тема Карткові операції

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Особливості ведення карткових рахунків.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати матеріал.
2. Скласти схему обслуговування фізичних осіб банкоматом.
3. Відкрити картковий рахунок фізичній особі.

III. Форми та строки контролю

1. Використання вивченого матеріалу на наступній лекції шляхом актуалізації знань студентів.
2. Схема, умови завдання і його розв'язання здаються на наступному занятті.

V. Питання для самоперевірки

1. Визначте призначення та сферу використання карткового рахунку.
2. Які документи оформлюються при відкритті карткового рахунку.
3. Які додаткові послуги може надати банк по картковому рахунку?

Тема Міжбанківське кредитування

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Структура і характеристика вітчизняного ринку міжбанківського кредиту.

II Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати матеріал.
2. Підібрати матеріал, щодо структури ринку міжбанківських кредитів та оформлення їх у таблиці, діаграми;
3. Підготувати бланки договорів для отримання міжбанківських кредитів.

III Форми та строки контролю

1. Перевірка засвоєного матеріалу на наступному занятті шляхом опитування
2. Бланки договорів використовуються при рішенні задач.
3. Підготовлені таблиці, діаграми здаються на наступному занятті.

V. Питання для самоперевірки

1. Яку роль відіграє МБК для банку?
2. Яка структура МБК?
3. За якими способами здійснюються операції на ринку МБК?
4. Визначте основні пункти договору по МБК.
5. Дайте класифікацію позичальників та кредиторів при міжбанківському кредитуванні.

Тема Розрахунково-касові операції банків

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Порядок забезпечення банків готівкою.
2. Здійснення касових операцій із застосуванням платіжних карток.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати матеріал.
2. Оформити документи на підкріплення операційної каси банку в територіальному управлінні НБУ.

III. Форми та строки контролю

1. Перевірка засвоєного матеріалу на наступному занятті шляхом опитування;
2. Практичне завдання здається на наступному занятті.

V. Питання для самоперевірки

1. В яких випадках в банку організується каса перерахування?
2. Як здається виручка в касу перерахування?
3. Якими документами оформляються грошові внески через касу перерахування?
4. Яким документом регулюються взаємовідносини між банком та НБУ з приводу поповнення готівкою?
5. Які відносини виникають між НБУ та банками з приводу організації обороту готівки?

Тема Послуги з обслуговування поточних рахунков

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Розрахунки інкасовими дорученнями.
2. Розрахунки за допомогою системи дистанційного обслуговування клієнтів.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Опрацювати інструктивний матеріал.

2. Опрацювати літературні джерела з питання щодо використання мережі Інтернет в банківському обслуговуванні.

3. Скласти конспект.

4. Підбір документів та їх оформлення.

III. Методи та строки контролю

1. Усне опитування на наступному занятті.

2. Перевірка конспекту і документів на наступному занятті.

IV. Питання для самоперевірки

1. Хто виписує платіжні вимоги?

2. Хто виписує вимоги-доручення?

3. Поясніть особливості оформлення вимоги-доручення.

4. Як оформляються інкасові доручення?

Міжбанківські розрахунки

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Виконання внутрішньобанківського переказу.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Опрацювання інструктивного матеріалу.

2. Складання конспекту.

3. Написання реферату на тему “Взаємодія внутрішньої платіжної системи електронних масових переказів”.

III. Форми та строки контролю

1. Перевірка конспекту на наступному занятті.

2. Заслухати реферат на семінарі.

IV. Питання для самоперевірки

1. Як здійснюється внутрішньобанківський переказ?

2. Яким документом оформляється обмеження права банку (філії) розпорядження кореспондентським рахунком?

Тема Операції банків з векселями

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Характеристика та види векселів.

2. Авальювання та акцептування векселів.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Опанувати матеріал та скласти конспект.

2. Написати реферат на тему: “Становлення вексельного обігу в Україні”.

III. Форми та строки контролю

1. Перевірка конспекту і опитування на наступному занятті.

2. Реферати заслухати на семінарі.

IV. Питання для самоперевірки

1. Що таке вексель?

2. З якою метою застосовується вексель?

3. Що таке комерційний кредит?

4. Які кредитні операції з векселями здійснюють банки?

5. Охарактеризуйте кредитні операції з векселями, наведіть переваги і недоліки.

Тема 5. Кредитні операції банків

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Сутність та принципи банківського кредитування.
2. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
3. Формування банками резервів під можливі кредитні ризики.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Опрацювати матеріал та скласти конспект.
2. Скласти кросворд.

III. Форми та строки контролю

1. Перевірка конспектів на наступному занятті.
2. Рішення кросвордів на семінарі.

IV. Питання для самоперевірки

1. Які фактори можуть викликати за собою непогашення кредиту в обумовлений строк?
2. Перелічить і пояснить фактори, які враховують при аналізі кредитоспроможності позичальника.
3. Які показники використовуються для оцінки кредитоспроможності позичальника?
4. Як визначаються коефіцієнти ліквідності покриття балансу? Які їх нормативні значення?

Тема Операції банків з цінними паперами

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Поняття та види цінних паперів, що знаходяться в обігу в Україні.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Скласти конспект.
2. Скласти схему “Види цінних паперів” та “Типи операцій з цінними паперами”.
3. Написати реферат на тему “Депозитарна діяльність банків”.

III. Методи та строки контролю

1. Перевірка конспектів та схем на наступному занятті.
2. Реферат заслуховується та обговорюється на семінарі.

IV. Питання для самоперевірки

1. Перелічить основні види цінних паперів, їх сутність, роль, умови випуску.
2. В яких формах можуть бути випущені цінні папери?
3. Яким чином в Україні організовано депозитарій?
4. Яка роль НБУ при організації депозитарної діяльності?
5. Пояснить, яким чином обслуговуються цінні папери у депозитаріях.

Тема 7. Банківські інвестиції

Питання, які підлягають вивченню

1. Ризики в інвестиційній діяльності, методи їх страхування.
2. Формування інвестиційних портфелів банків, їх особливості.

Форми виконання самостійної роботи

1. Опанувати матеріал та скласти конспект.
2. Написати реферат на тему “Ризики в інвестиційній діяльності, методи їх страхування”.
3. Підібрати матеріал щодо інвестиційного портфеля банку.

Методи та строки контролю

1. Реферат заслуховується та обговорюється на семінарі.
2. Матеріали щодо формування інвестиційного портфеля банку розглядаються та обговорюються на семінарі.

Питання для самоперевірки

1. Що розуміють під поняттям інвестиції, прямі та портфельні інвестиції?
 2. Які фактори визначають інвестиційну політику і структуру інвестиційного портфеля?
 3. Яка залежність між рівнем доходності та ступенем ризику цінних паперів?
 4. Розкрийте види та сутність інвестиційних ризиків.
 5. Які шляхи запобігання інвестиційних ризиків?

Тема 8. Операції банків з іноземною валютою.

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Валютне регулювання в Україні.
2. Визначення валютної позиції банків.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” від 19.02.1993 із змінами і доповненнями.
2. Написати реферат на тему “Актуальні питання валютного регулювання в Україні”.

III. Форми та строки контролю

1. Заслухати реферат на семінарському занятті.
2. Опитування студентів на наступному занятті.

IV. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення основним поняттям, що використовуються при здійсненні валютних операцій: валюта, валютні цінності, курс валюти, котирування валют, валютна позиція, уповноважений банк, резидент, нерезидент.
2. Дайте характеристику валютним операціям.
3. Перелічіть основні елементи валютного регулювання в Україні.
4. Які існують шляхи запобігання валютних ризиків?

Тема. Нетрадиційні банківські послуги

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Банківські та позабанківські послуги – основна характеристика.
2. Укладання договору на здійснення відповідних операцій:
 - консалтингових;
 - брокерських;
 - гарантійних;
 - трастових.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Законспектувати матеріал.
2. Скласти договори на здійснення операцій:
 - консалтингових;
 - брокерських;
 - гарантійних;
 - трастових.

III. Форми та строки контролю

1. Обговорення питань на семінарі;
2. Розгляд договорів на семінарі та порівняння їх.

IV. Питання для самоперевірки

1. Назвіть послуги, які надають банки своїм клієнтам.
2. Дайте визначення банківським та позабанківським послугам.
3. Покажіть сутність відповідних послуг:
 - консультаційних;
 - гарантійних;
 - трастових;
 - брокерських.
4. Визначте особливості складання договорів на перелічені вище послуги.

Тема Забезпечення фінансової стійкості банку

I. Питання, які підлягають вивченню

1. Прибутковість банку.
2. Формування резервів для покриття можливих витрат від активних операцій.

II. Форми виконання самостійної роботи

1. Опанувати матеріал та скласти конспект.
2. Підготувати аналітичне повідомлення щодо складу доходів, витрат та прибутковості банків (використовуючи дані Вісника НБУ про результати діяльності банків України).

III. Форми та строки контролю

1. Перевірка конспекту та аналітичних матеріалів індивідуально на підсумковому занятті.

IV. Питання для самоперевірки

1. Що є фінансовим результатом банку і як він визначається?

2. Визначте призначення та джерела формування загальних резервів.
3. Які спеціальні резерви формують банки?
4. Що є джерелом формування спеціальних резервів?

6. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

7. Методи контролю

Вивчення дисципліни супроводжується проведенням поточного та підсумкового контролю за якістю отриманих студентами знань протягом семестру.

У якості поточного контролю передбачено опитування, аналітичні та теоретичні завдання. Контрольні завдання виконуються в аудиторії за складеними варіантами формалізованих завдань рівнозначної складності, вирішення яких потребує уміння застосовувати інтегровані знання програмного матеріалу дисципліни за темами. У якості поточного контролю передбачено оцінювання самостійної роботи.

У якості підсумкового контролю передбачено оцінювання залікової роботи.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання			Сума
Розділ 1	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Залікове завдання	
T1-T16			100
По 3	13	30	

T1, T2 ... – теми розділів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Про банки і банківську діяльність [Текст]: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-111 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2001. – №1. – С. 3-47.
2. Про заставу [Текст] : Закон України від 2.10.92. № 2654-ХІІ, зі змінами та доповненнями. // Відомості Верховної Ради України. – 1992 р. – №47. –С. 42-49.
3. Про іпотеку [Текст] : Закон України від 05.06.03. № 898-IV // Бюлетень систематизованого законодавства України. Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №38. – С. 28-40.
4. Про іпотечні облигації [Текст] : Закон України від 22.12.05 р. № 3273 – IV
5. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень [Текст] : Закон України від 18.11.03. № 1255-IV, зі змінами і доповненнями (24.06.04.).
6. Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати [Текст]: Закон України від 19.06.03. № 979-IV.
7. Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю [Текст]: Закон України від 19.06.03. № 978-IV.
8. Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями [Текст]: Положення , затверджене постановою Правління НБУ № 279 від 06.07.00., зі змінами та доповненнями.
9. Про умови кредитування та сукупну вартість кредиту [Текст]: Правила надання банками України інформації споживачу, затв. постановою Правління НБУ від 10.05.2007. № 168.
10. Про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків [Текст]: Зміни до Положення, затв. постановою Правління НБУ від 19.03.2007. № 83.
11. Про порядок регулювання діяльності банків в Україні [Текст]: Інструкція, затверджена постановою Правління НБУ № 368 від 28.08.01, зі змінами і доповненнями.
12. Про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті [Текст]: Інструкція, затверджена Постановою правління НБУ № 22 від 21.01.04.
13. Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті [Текст]: Інструкція, затверджена Постановою правління НБУ № 527 від 15.12.01.

Допоміжна література

14. Алексєєнко, М.Д. Капітал банку: питання теорії і практики [Текст]: монографія. – К.: КНЕУ, 2002. – 276 с.
15. Аналіз діяльності комерційного банку [Текст]: навч. посібник / За ред. Ф.Ф. Бутиця , А.М. Герасимовича .- Житомир : Рута , 2001.- 384с.

16. Банківська енциклопедія [Текст] / Під ред. д. ек.н. професора А.М.Мороза .-К.: Віпол, 1993.- 336с.
17. Банківське право України [Текст]: навч. посібник / А.М. Жуков , В.Л.Кротюк , В.В.Пасічник та ін.; За заг. ред. А.О. Селіванова. - К.: Ін Юре , 2000 .- 384 с.
18. Банківське право України [Текст] / За ред. А.О.Селіванова. – К.: Ін Юре, 2000.- 384 с.
19. Гроші та кредит [Текст]: підручник / За ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. - 602 с.
20. Демківський, А.В. Сучасний вексельний обіг [Текст]: навч. посібник К.: Знання , КОО, 1996. – 138 с.
21. Деньги. Кредит. Банки [Текст]: учебник / Под ред. Е.Ф.Жукова. – М.: ЮНИТИ, 2000.- 622 с.
22. Дмитренко, М.Г. Управління фінансами комерційних банків [Текст]. – Черкаси: Брама, ІСУЕП, 2000. – 184 с.
23. Іпотечне кредитування [Текст]: навч.посібник / За ред. О.С. Любуня, О.І. Кіреєва, М.П.Денисенка.- К.: ЦНЛ , 2005. – 392 с.
24. Карманов, Є.В. Банківське право України [Текст]: навч. посібник. – Х.: Консум, 2000. – 464 с.
25. Кручок, С. І. Іпотечне кредитування: європейська практика та перспективи розвитку в Україні [Текст]. - К.: Урожай. - 2003.- 208с.
26. Любунь, О.С., Іпотечний ринок [Текст]: підручник /О.І. Кіреєв , М.П.Денисенко .- К.: Атіка, 2006. – 288 с.
27. Роуз, Питер С. Банковский менеджмент [Текст] .- 2 – е изд. /Пер. с англ. - М.: Дело ; ЛТД , 2005.-768с.
- Селюков ,В.К. Управление рисками. Ипотечная сфера [Текст] / В.К.Селюков , С.Г.Гончаров . - М.: Изд-во МВТУ им. Н.Э. Баумана, 2001.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

28. www.banking.com.ua/
29. www.library.if.ua/cat/19.html
30. www.lib.academy.sumy.ua/Kaf_bank.html
31. www.bank.gov.ua/
32. www.readbookz.com/book
33. www.djerelo.com/index
34. www.mdoffice.com.ua/
35. www.lib.ua-ru.net/inode
36. www.repetitor.co.ua/
37. www.lib.academy.sumy.ua/
38. www.crime-research.iatp.org.ua/
39. www.visnuk.com.ua
- www.rada.gov.ua